

LIBRARIA **DELFIN** Ministerul Educației

Valentin Băluțoiu
Maria Grecu

Anita-Sabina Niculescu
Paula-Coca Horga

Maria Popa

ISTORIE

Clasa a IV-a

akademos
Art

UNITATEA I

Trecutul și prezentul din jurul nostru	10
L1. Ce este istoria? Noțiuni introductive	10
Recapitulare. Evaluare	12
L2. Familia	14
L3. Comunitatea locală și națională	16
L4. Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală	18
Investigație	20
Evaluare	21
Popoare de ieri și de astăzi	22
L5. Dacii	22
L6. Romanii	24
L7. Grecii	26
L8. Românii	28
L9. Ungurii. Germanii. Francezii	30
L10. Rușii. Bulgarii. Sârbii. Turcii	32
Recapitulare. Evaluare	34
Cunoașterea lumii prin călători	36
L11. Marco Polo, Cristofor Columb, Magellan	36
L12. Spătarul Milescu, Badea Cârțan, Emil Racoviță	38
L13. Alexander Csoma de Körösi, Exploratori ai secolului XX	40
Recapitulare. Evaluare	42

UNITATEA II

Epoci, evenimente și personalități	46
I. Antichitatea	46
L14. Legende și scrieri ale anticilor despre daci și romani	46
Investigație	48
Evaluare	49
II. Evul Mediu	
Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în opere literare și istorice	50
L15. Gelu și Dragoș	50
L16. Basarab I.	52
L17. Mircea cel Bătrân	54
L18. Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș	56
L19. Ștefan cel Mare	58
L20. Mihai Viteazul	60
Recapitulare. Evaluare	62
L21. Transilvania – spațiu multiethnic. Sat și oraș în Transilvania medievală	64
L22. Istorici și cronicari despre personalități ale minorităților	66
Recapitulare. Evaluare	68

LIBRARIAD DELFIN

III. Epoca Modernă	70
L23. Alexandru Ioan Cuza și Unirea	70
L24. Carol I și Independența. Carol Davila	72
L25. Eroi ai Primului Război Mondial	74
L26. Ferdinand și Marea Unire	76
Recapitulare. Evaluare	78
L27. România la cumpăna dintre milenii	80
Recapitulare. Evaluare	82
Lectura istorică	84

UNITATEA III

Cultură și patrimoniu

Locuri istorice din comunitate	86
L28. Mănăstiri istorice	86
L29. Case și străzi istorice	88
L30. Monumente ale eroilor	90
L31. Monumente reprezentative ale comunităților etnice din România	92
Recapitulare. Evaluare	94
Locuri cu importanță istorică pentru România	96
L32. Așezări și construcții dacice, grecești și romane	96
L33. Castele și cetăți, martore ale evenimentelor istorice	98
L34. Construcții religioase și ctitorii lor	100
Recapitulare. Evaluare	102
L35. Monumente și locuri incluse în Patrimoniul UNESCO	104
Recapitulare. Evaluare	106
Recapitulare finală	108
Evaluare finală	110
Lectură istorică	112

Trecutul și prezentul din jurul nostru

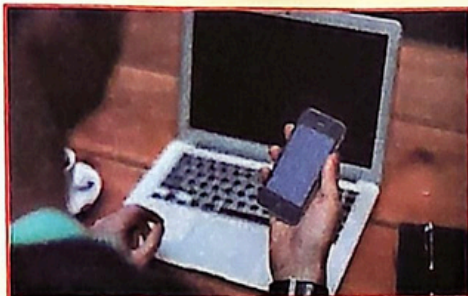
1. Ce este istoria? Noțiuni introductive
2. Familia
3. Comunitatea locală și națională
4. Copilăria de ieri și de azi
5. Popoare de ieri și de astăzi
6. Cunoașterea lumii prin călători

TRECUTUL ȘI PREZENTUL DIN JURUL NOSTRU

A. Unelte străvechi din piatră descoperite în Africa.

B. Reprezintă prezentul, un telefon mobil și un laptop.

Imaginile A și B reprezintă evoluția omului în istorie: de la primele unelte din piatră cioplită, la telefonul mobil și calculator.

Precizează care dintre imaginile de mai sus reprezintă trecutul și care prezentul?

Într-un singur cuvânt, caracterizează evoluția omului până în zilele noastre.

Dicționar

evoluție – dezvoltare

izvoare istorice – informații preluate de pe urmele lăsate de oameni în timp: vase, unelte, ruine, inscripții, documente etc.

CE ESTE ISTORIA? NOȚIUNI INTRODUCATIVE

Anca este elevă în clasa a IV-a. Ea a primit, în prima zi de școală, o carte de istorie. Acasă, îl întreabă, curioasă, pe bunicul ei:

– Bunicule, ce este istoria? Bunicul, cu blândețe, i-a răspuns:

– Fata mea, gândește-te: ce ar fi viața fără amintiri? Cum ar fi să nu-ți mai amintești despre prietenii tăi, despre vacanțele tale, despre doamna învățătoare sau despre cum ai petrecut timpul împreună cu părinții și bunicii tăi? Istoria ne ajută să păstrăm vie amintirea vremurilor trecute. Istoria reprezintă studiul trecutului în toate aspectele sale. Ea înfățișează nu numai acțiunile regilor și împăraților, bătăliile și faptele de viteză, dar mai ales arată modul în care oamenii au trăit de-a lungul vremii: cum se hrăneau, cum locuiau, cum se îmbrăcau, cum au evoluat uneltele, scrierea etc.

– Istoria are legătură cu prezentul? Întreabă Anca.

– Desigur, fata bunicului. Nu putem clădi prezentul fără trecut. Fiecare din noi are rădăcini adânci în timp, cum are și copacul în pământ. De aceea, pentru a înțelege prezentul, vremurile pe care le trăim, este nevoie să cunoaștem trecutul.

– Uite, în cartea de istorie, întâlnesc cuvinte noi: *mileniu*, *secol*, *deceniu*, *epocă istorică* și altele.

– Anca, istoria este o știință și lucrează cu noțiunile sale, pe care le numim *noțiuni istorice*. Pentru a învăța mai ușor istoria, trebuie, mai întâi, să înțelegi aceste noțiuni. Unele se referă la măsurarea timpului. Să le luăm pe rând: Mileniul este o perioadă de 1000 de ani. Secolul (sau veacul) măsoară 100 de ani. Deceniul cuprinde 10 ani. Trecutul omenirii este împărțit în perioade lungi de timp (mii sau sute de ani). Astfel, există cinci epoci istorice: *Preistoria*, *Antichitatea*, *Evul Mediu*, *Epoca Modernă* și *Epoca Contemporană*.

Mai sunt și alte noțiuni, de exemplu, *spațiul istoric*. Acesta este un loc, mai mare sau mai mic, unde s-au desfășurat anumite evenimente istorice. Un loc istoric este și localitatea în care trăiești, și țara ta, România.

Istoria utilizează dovezi care se numesc *surse istorice*. Cei care scriu istoria nu inventează evenimente în trecut, ei le descriu și le interpretează numai pe baza acestor surse istorice. Sursele istorice (numite și *izvoare istorice*) sunt de două feluri: *nescrise* (locuințe, unelte, arme, podoabe etc.) și *scrise* (inscripții, mărturii scrise ale unor martori ai evenimentelor, tratate între state, monede și altele). Care crezi că au apărut primele?

– Cele nescrise, bunicule!

– Bravo, Anca!

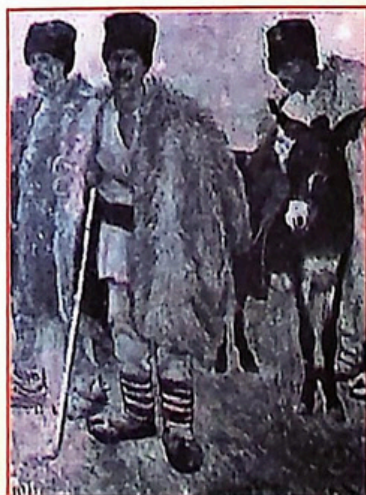
LIBRĂRIA DELFIN

Lecția 5

POPOARE DE IERI ȘI DE ASTĂZI

A. Daci înfățișați pe Columna lui Traian.

B. Țărani români zugrăviți într-un tablou al marelui pictor român Camil Ressu.

• Examinați cu atenție imaginile A și B și indicați o asemănare și o diferență între îmbrăcămintea dacilor și cea a țăranilor români.

DACII

– Bunicule, astăzi doamna învățătoare ne-a spus că ora viitoare vom vorbi despre **daci**. Poți să-mi spui cine au fost dacii?

– Anca, este vorba de strămoșii poporului nostru. Dacii (numiți și **geți**) locuiau cam pe teritoriul pe care locuiesc acum românii. Ei se ocupau, în primul rând, cu agricultura și cu creșterea animalelor. Casele lor semănau cu cele pe care le construiesc și astăzi țăranii români de la munte. Erau făcute din lemn, cu acoperiș de șindrilă. La fel și îmbrăcămintea lor: purtau haine asemănătoare cu cele ale bărbaților și femeilor de la țară.

– Dar de unde știm noi cum arătau casele și îmbrăcămintea dacilor?

– Din studiul imaginilor de pe Columnă! Columna este un monument ridicat la Roma, de împăratul **Traian**. Acolo sunt dăltuite în piatră figuri de daci, precum și aspecte din viața lor.

– Ce obiceiuri aveau dacii?

– Știm că aveau ca zeitate supremă pe *Zamolxis*. Când tuna și fulgera, aruncau săgeți spre cer, ca să risipească norii ce acopereau chipul zeului suprem. Îmbrăcămintea, ceramica, obiectele de lemn crestate de țărani au și azi motive decorative geto-dace, cum ar fi bradul, soarele.

Multe credințe și obiceiuri populare românești sunt moștenite de la daci, cum ar fi obiceiurile agrare legate de diferite fenomene ale naturii. Unul dintre ele este invocarea ploii, *paperudele* („Paparudă, rudă/ vino de te udă/ ca să cadă ploile/ cu gălețile...”). Unele dansuri populare românești, precum *hora* sau *călușul*, au origine dacă.

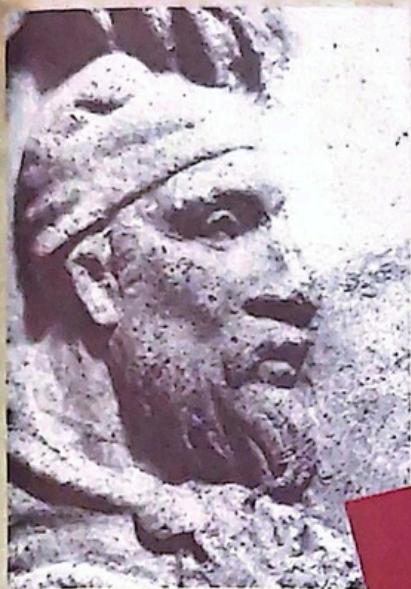
– Ce conducători au avut dacii?

– Unul a fost **Dromichaites**. El și-a apărat cu vitejie pământul în fața încercărilor de cucerire a unui puternic rege vecin (cu circa 300 de ani înainte de Hristos). După două secole, dacii au mai avut un mare conducător, pe **Burebista**. El a izbutit să-unească pe daci într-o mare stăpânire. Peste încă o sută de ani, în fruntea dacilor a fost un mare rege – **Decebal**. Deși viteazul rege Decebal a rezistat cu bărbăție, a fost învins de romani, iar Dacia a devenit provincie romană (106).

Epoci, evenimente și personalități

1. Antichitatea
2. Evul Mediu
3. Epoca Modernă

LIBRARIA DELFIN

Lecția 14

ANTICHITATEA

LEGENDE ALE ANTICILOR DESPRE DACI ȘI ROMANI

A. Moartea viteazului rege Decebal, așa cum este înfățișată pe Columna lui Traian.

- Examinați cu atenție imaginea și descrieți momentul dramatic al morții lui Decebal.

B. În cinstea unei mari victorii obținută împotriva lui Decebal, Traian a poruncit ca, pe locul bătăliei (la Adamclisi, Dobrogea), să fie ridicat un monument (*Tropaeum Traiani*).

- Examinați cu atenție imaginea și descrieți monumentul.

– Bunicule, mi-ai spus că dacii și romanii au fost strămoșii poporului român. Aș vrea să știu mai multe, zise Anca.

Bunicul își pune ochelarii pe nas și ia din bibliotecă mai multe cărți.

– Draga mea, în cărțile astea sunt multe povești și legende despre daci și romani. Ei au fost strămoșii poporului român. Au trăit în urmă cu peste două mii de ani, într-o vreme îndepărtată, care este numită de învățați Antichitate. Geții și dacii sunt unul și același popor. De altminteri, într-o scriere a „părintelui geografiei”, grecul *Strabon*, se spune că „geții și dacii vorbesc aceeași limbă”. Prima știre despre geți aparține unui alt autor, tot un grec, pe nume Herodot (considerat a fi „părintele istoriei”). Acesta scria că geții aparțin marelui neam al *tracilor*. Odată cu înțeleptul *Herodot*, geții (dacii), strămoșii noștri, își fac cea mai frumoasă intrare în istorie ca fiind „cei mai viteji și mai dreپți dintre traci”.

Mai târziu, un alt rege de seamă, pe nume *Burebista* (82-44 î.Hr.), a unit toate triburile, până atunci dezbinat, ale geților și dacilor într-o mare stăpânire, mult mai mare decât actualul teritoriu al țării noastre. El era ajutat de marele preot *Deceneu*, care îl slujea pe zeul *Zamolxis*. *Burebista* i-a obligat pe supuși, ne spune tot *Strabon*, să nu mai bea vin și să asculte de porunci. În final, a fost omorât de șefii de triburi care-și doreau înapoi puterea. Ca să spun mai departe povestea despre daci, trebuie să vorbesc și despre romani:

Conform unei frumoase legende, cei care au fondat Roma erau frații gemeni, *Romulus* și *Remus* (753 î.Hr.). Ei au fost abandonati după naștere într-un coșuleț aruncat pe râul Tibru. Micuții au fost salvați de o lupoaică care i-a hrănit la sânul ei. Gemenii au fost găsiți de un cioban, care i-a crescut. După ce au ajuns mari, *Romulus* și *Remus* au întemeiat cetatea Roma. Ți-am mai spus că, după câteva sute de ani, Roma a ajuns o împărăție uriașă. Unul dintre marii conducători ai acesteia a fost împăratul *Traian* (98-117). Pe acea vreme, rege al dacilor era *Decebal* (87-106). Autorii romani au cuvinte de admirație despre puternicul rege, de exemplu: „era foarte priceput la planurile de război și iscusit în înfăptuirea lor, știind să aleagă prilejul pentru a-l ataca pe dușman și a se retrage la timp. Dăci în a întinde curse, era un bun luptător și se pricepea să folosească izbânda, dar și să iasă cu bine dintr-o înfrângere.” Între *Traian* și *Decebal* au avut loc două războaie crâncene (101-102, 105-106). Dacii îi înspăimântau pe romani în lupte cu hotărârea lor de a rezista cu orice preț pentru a-și apăra patria. Dar romanii erau mult mai puternici. În final, în urma unui asediu cumplit, capitala lui *Decebal*, puternica cetate de la *Sarmizegetusa*, a fost cucerită. Pentru a nu cădea în mâinile romanilor, *Decebal* și-a luat viața. Fii mândră, Anca, de strămoșii noștri: vitejii daci și puternicii romani.

